

Kommittédirektiv

**Dir.
2006:28**

Förutsättningarna för att reglera rätt till utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för barn och ungdomar som undanhåller sig verkställighet av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut

---

Beslut vid regeringssammanträde den 9 mars 2006

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare skall utreda förutsättningarna för att reglera en rätt till utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för barn och ungdomar som undanhåller sig verkställighet av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut. Utredaren skall därvid se över vilka verksamheter och huvudmän som bör omfattas av en reglering.

I uppdraget ingår bl.a. att utreda hur ett regelverk kan utformas och om eventuella förändringar av skol- och utlänningslagstiftningen samt andra författningar som styr de aktuella verksamheterna kommer att behövas. Utredaren skall ta ställning till om ett sådant regelsystem är förenligt med tillämpliga sekretessbestämmelser och bestämmelserna om underrättelse-, uppgifts- och anmälningsskyldighet till såväl polisen som socialtjänsten eller om några författningsändringar kan behövas. I detta ingår att överväga om det behövs särskild reglering av polisens arbete med verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut. Även situationen för personalen i skolan och i övriga verksamheter skall ses över.

Avslutningsvis skall formerna för statens ersättning till kommunerna ses över.

Redovisningen av uppdraget skall ske senast den 15 februari 2007.

Bakgrund

Nuvarande bestämmelser

Enligt förordningen (2001:976) om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för asylsökande barn m.fl. har asylsökande barn och ungdomar m.fl. tillgång till utbildning inom det offentliga skolväsendet på i huvudsak samma villkor som gäller för barn och ungdomar bosatta i Sverige (beträffande begreppet bosatt se folkbokföringslagen [1991:481]). Med utbildning inom det offentliga skolväsendet avses utbildning i förskoleklass, grundskola, obligatorisk särskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola.

Vidare skall dessa barn, enligt den nämnda förordningen, erbjudas förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg på samma villkor som barn som är bosatta i Sverige. Enligt förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. har kommunerna rätt till ersättning för bl.a. kostnader för utbildning av dessa barn och ungdomar.

Om ansökan om uppehållstillstånd avslås och förenas med ett beslut om avvisning eller utvisning, gäller rätten till utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg under tiden fram till dess att beslutet verkställs. Den som håller sig undan ett avvisnings- eller utvisningsbeslut så att det inte kan verkställas har inte rätt till utbildning, förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg enligt 9 § förordningen (2001:976) om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för asylsökande barn m.fl.

Med stöd av 6 kap. 2 § andra stycket grundskoleförordningen (1994:1194) och 11 kap. 7 och 8 §§ gymnasieförordningen (1992:394) har kommuner, under där närmare angivna förutsättningar, möjlighet att ta emot barn och ungdomar i grundskolan och gymnasieskolan, även om de inte är bosatta i Sverige. Dessa bestämmelser möjliggör för kommunerna att ta emot barn och ungdomar, som undanhåller

sig verkställighet av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut, i grundskolan eller gymnasieskolan. Någon skyldighet att ta emot dessa barn och ungdomar föreligger dock inte.

Sekretessen för uppgifter om enskildas personliga förhållanden inom skolan och skolbarnsomsorgen regleras i 7 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100). Uppgifter hos psykolog och kurator omfattas av stark sekretess. En sådan uppgift får lämnas ut endast om det står klart att den enskilde inte lider men av utlämnandet (7 kap. 9 § första stycket). Inom den elevvårdande verksamheten i övrigt samt i ärenden om tillrättaförande av elev eller om skiljande av elev från vidare studier är presumptionen att uppgifterna är offentliga. I sådan verksamhet kan uppgifterna endast hemlighållas om det kan antas att den enskilde lider men om uppgifterna röjs. Inom skolområdet gäller det sekretess för uppgift om enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om enskildas personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att eleven eller någon närstående lider men om uppgiften röjs. Sistnämnda bestämmelse har tillkommit för att förhindra personföljelse och trakasserier. Inom skolhälsovården gäller samma sekretess som inom hälso- och sjukvården (7 kap. 1 § sekretesslagen). Denna sekretess är lika stark som hos psykologer och kuratorer och hindrar generellt att uppgifter om personliga förhållanden, bland annat namn på vilka som har varit i kontakt med skolhälsovården, lämnas ut. En sekretessprövning skall dock göras i varje enskilt fall. Inom förskoleverksamheten råder samma starka sekretess som inom hälso- och sjukvården samt hos psykologer och kuratorer. När det gäller skolbarnsomsorgen råder samma sekretessgrad som inom skolan i övrigt, d.v.s. en svagare sekretess än inom förskoleverksamheten (7 kap. 9 § sjunde stycket). Bestämmelser om tystnadsplikt för personalen i fristående skolor och annan enskilt bedriven verksamhet finns i 2 a kap. 18 §, 2 b kap. 11 § och 9 kap. 16 a § skollagen (1985:1100).

Av 14 kap. 1 § sekretesslagen följer att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning.

Enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) är bl.a. myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom och anställda hos sådana myndigheter skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Det föreligger också en skyldighet att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredningen om ett barns behov av skydd.

Enligt 6 kap. 2 § utlänningsförordningen (1989:547) är skolstyrelsen skyldig att anmäla till polismyndigheten när en utlänning första gången skrivs in i grundskolan eller, om han eller hon inte tidigare varit elev i grundskolan, tas in i gymnasieskolan. Detta gäller dock inte den som har eller visar att han eller hon har sökt uppehållstillstånd i Sverige eller den som är undantagen från skyldigheten att ha uppehållstillstånd.

I 8 kap. 11 § utlänningslagen (1989:529) anges vilka myndigheter som skall se till att beslut om avvisning eller utvisning verkställs. Enligt 8 kap. 17 § samma lag får Migrationsverket lämna över ett avvisnings- eller utvisningsärende för verkställighet till polismyndigheten, om den som skall avvisas eller utvisas håller sig undan och inte kan anträffas utan polismyndighetens medverkan eller om det kan antas att tvång kommer att behövas för att genomföra verkställigheten.

Utredningsuppdraget

Utformning av ett regelverk

En särskild utredare skall utreda förutsättningarna för att reglera en rätt till utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för barn och ungdomar som undanhåller sig verkställighet av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut. Utredaren skall därvid se över vilka verksamheter och huvudmän som bör omfattas av en reglering.

I uppdraget ingår att utreda hur ett regelverk kan utformas och om eventuella förändringar av skol- och utlänningslagstiftningen samt andra författningar som styr de aktuella verksamheterna kommer att behövas.

Tillämpning av bestämmelser som reglerar verksamheten eller utbildningen

Utredaren skall överväga hur de bestämmelser som reglerar verksamheten eller utbildningen skall kunna tillämpas, t.ex. när det gäller utbildningens innehåll och skyldighet att samverka med andra myndigheter, bestämmelser om mottagande till utbildningar och rätt att fullfölja olika utbildningar, skolskjuts, modersmålsundervisning, särskilt stöd, kontakter med hemmet samt samarbete med vårdnadshavarna.

Regelsystemets förenlighet med tillämpliga bestämmelser

Vidare skall utredaren överväga om det regelsystem som föreslås är förenligt med tillämpliga bestämmelser om offentlighet, sekretess, tystnadsplikt, underrättelse-, uppgifts- och anmälningskyldighet samt övriga kontakter med andra myndigheter, särskilt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), och 6 kap. 2 § utlänningsförordningen (1989:547) eller om några författningsändringar kan behövas.

Praktiska problem

Utredaren skall undersöka vilka praktiska problem som i övrigt kan uppstå för personalen och hur dessa skulle kunna lösas.

Beräkning av ersättning

Utredaren skall redovisa en beräkning av statens ersättning till kommunerna och lämna förslag till hur ersättningen för dessa barns och ungdomars utbildning m.m. bör lämnas. Utredaren skall undersöka om ersättningen t.ex. skall regleras genom nivåjustering av anslaget Kommunalekonomisk utjämnings, genom den schablonersättning som ges för de asylsökande barnens skolgång eller genom ett separat sidoordnat system. Målet för ersättningen till kommunerna bör vara att åstadkomma god träffsäkerhet och låg administrationskostnad för såväl kommunerna som staten. I samband med detta skall utredaren lämna förslag på hur statistik skall samlas in som kan ligga till grund för utformning av ersättningssystemet.

Polisens arbete

Utredaren skall se över polisens arbete kring verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut. Utredaren skall beakta andra typer av ärenden, t.ex. verkställighet av vårdnadsfall och

tvångsomhändertagande enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Utredaren skall även beakta det arbete som pågår inom Rikspolisstyrelsen med att utforma föreskrifter och allmänna råd för polisens arbete med verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut.

Ytterligare åtgärder

Utredaren skall, utöver vad som ovan närmare beskrivits, överväga om det fordras några ytterligare åtgärder för att reglera dessa barns och ungdomars utbildning.

Utredaren skall föreslå de författningsändringar som bedöms nödvändiga och andra åtgärder som regleringen ger anledning till.

I sitt arbete skall utredaren beakta det beredningsarbete som pågår i Utbildnings- och kulturdepartementet med anledning av Skollagskommitténs förslag till en ny skollag (SOU 2002:121).

Utredaren skall även, där så är relevant, beakta hur andra europeiska länder har reglerat rätt till utbildning för barn och ungdomar som undanhåller sig verkställighet av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut och hur dessa länder har löst de eventuella praktiska tillämpningsproblem som uppstått.

Utredaren skall presentera en konsekvensanalys av vad föreslagna författningsändringar och andra eventuella åtgärder kan innebära för såväl staten som kommunerna. Konsekvenserna skall kostnadsberäknas och förslag till finansiering skall lämnas. I det fall förslagen eller ambitionshöjningar innebär ökade kostnader för kommunerna skall finansieringsprincipen tillämpas. Där så är relevant skall också konsekvenserna för det enskilda barnet belysas.

Redovisning av uppdraget

Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 15 februari 2007.

(Utrikesdepartementet)